O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO‘RG‘ON FILIALI

Ro‘yxatga olindi:
№_BD-60410100-1.21
____ _____

“TASDIQLAYMAN”
SamDUKF direktori:
_____ Sh.R.Urakov
2021 yil “30” 08

INVESTITSIYALAR VA INNOVATSIYALAR
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	**400000 – Biznes, boshqaruv va huquq**
Ta’lim sohasi:	**410000 – Biznes va boshqaruv**
Ta’lim yo‘nalishi:	**60410100- Buxgalteriya hisobi va audit**

KATTAQO‘RG‘ON-2021

Fan/modul kodi IVI4208	O‘quv yili 2024-2025	Semestr 7-8	ECTS – Kreditlar 8
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 3-5

	Fan nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami: (soat)
1.	Investitsiyalar va innovatsiyalar	120	120	240

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalarga iqtisodiyotning turli tarmoqlariga innvestitsiyalarni jalb qilishning asosiy yondashuvlarni, innovatsion jarayonlarini samarapi tashkil etish, innvestitsiya va innovatsiyalardan foydalanish yuzasidan samarali karorlar kabul kilishni urgatishdan iboratdir.

Fanning vazifasi talabalarni nazariy bilimlar, amaliy kunikmalalar, investitsion jarayonlarga uslubiy yondashuv xamda investitsion muxitni shakllantirish vazifalarini bajaradi.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Mavzu: INVESTITSIYALARNING IQTISODIY MAZMUNI VA MOHIYATI

«Investitsiya» fanining predmeti, maqsadi, vazifalari, tarkibiy tuzilishi va boshqa fanlar bilan uzviy bog’liqligi. Fanning vazifasi. Fanni o'rganish ob'ekti. Investitsiyalarning iqtisodiy mazmuni va mohiyati. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash. Fizik aktivlar. Pul aktivlari. Nomoddiy aktivlar. Investitsiyalash maqsadlari va diversifikasiyalanishi. Investitsiyalarning tasniflanishi. Moliyaviy va real investitsiyalarning o’zaro bog’liqligi. Jamg’armalar – investitsiyalar manbasi sifatida. Investitsiyalarning makro va mikroiqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli.
Moliyaviy va real investitsiyalar.

2-Mavzu: INVESTITSIYA JARAYONLARINING MAZMUNI VA ASOSIY BOSQICHLARI

Investitsiya jarayonining mazmun-mohiyati. Investitsiya faoliyati. Real investitsiyalarni amalga oshirish va o„zlashtirish jarayonlari. Real investitsiyalar kapitali. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash. Moliyaviy investitsiyalarni amalga oshirish xususiyatlari. Moliyaviy investitsiyalar. Moliyaviy investitsiyalar tasnifi. Jalb etilgan mablag’lar. Iqtisodiyotning xo’jalik sub‘ektlari. Portfel investitsiyasi.

3-Mavzu: INVESTITSIYA FAOLIYATI VA INVESTITSIYA SIYOSATI

Investitsion faoliyat tushunchasi. O’zbekistonda investitsiya faoliyatini muvofiqlashtirishda davlatning roli. Investitsiyaning ob’ekti. Reinvestitsiyalar. Investitsiya faoliyati predmeti. Xo’jalik yurituvchi sub’ektlarning investitsiya faoliyatini tashkil etish. O’zbekistonda investitsiya faoliyatining me’yoriy-qonuniy bazasi. Investitsiya siyosati: uning mazmuni, roli, asosiy yo’nalishlari va amalga oshirish bosqichlari. Zamonaviy investitsiya siyosatini amalga oshirishda chet el investitsiyalari ko’chishini hisobga olish.

4-Mavzu: IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI

Xorijiy investitsiyalarning mazmun-mohiyati va turlari. Milliy iqtisodiyotga xorijiy

investitsiyalarni jalb qilish turlari va shakllari. Konsessiya shartnomalari. Lizing shartnomasi. Tenderlar. Erkin iqtisodiy hudud. To'g'ridan-to'g'ri chet el investitsiyalarining iqtisodiyotni modernizatsiyalashdagi roli. Bozor izlovchi TTXI. Xorijiy investorlarga berilgan imtiyozlar va kafolatlar. Bozor izlovchi va samara izlovchi to'g'ridan – to'g'ri xorijiy investitsiyalar. O'zbekiston Respublikasida yaratilgan imtiyozli moliyaviy sharoitlar

5-Mavzu: IQTISODIYOTNING XALQARO INTEGRATSIYASIDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING O'RNI VA ULARNING XALQARO HARAKATINI TARTIBGA SOLISH

Iqtisodiyotning xalqaro integratsiyasi mazmuni, jarayoni hamda milliy iqtisodiyotning rivojida uning xalqaro integratsiyasini ta'minlash va faolllashtirishning zarurligi va ahamiyati. Milliy iqtisodiyot xalqaro integratsiyalashuvining asosiy yo'nalishlari va hozirgi talablari.

O'zbekistonda milliy iqtisodiyotning xalqaro integratsiyasiga qaratilgan davlat siyosatining asosiy maqsadi va yo'nalishlari. Iqtisodiyotning xalqaro integratsiyasida xorijiy investitsiyalarning tutgan o'rni va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari. Iqtisodiyotning xalqaro integratsiyasida xorijiy investitsiyalar ishtirokini oshirishda xalqaro moliyaviy institutlarning tutgan o'rni va ularning hamkorlik aloqalari. Imtiyozli qarzlar. Mikro miqyosdagi integratsion jarayonlar. Texnik ko'mak. Xalqaro kapitallar harakati.

6-Mavzu: IQTISODIYOTGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHDA ERKIN IQTISODIY HUDUDLARNING O'RNI

Erkin iqtisodiy hududlarning mohiyati hamda ular rivojlanishining bosqichlari va asoslari. Erkin iqtisodiy hududlarning turlari va ularga jalb etilgan investitsiyalarga nisbatan turli imtiyoz va rag'batlarning qo'llanilishi. O'zbekiston Respublikasida erkin iqtisodiy hududlarni tashkil etishning tashkiliy-huquqiy asoslari. O'zbekiston Respublikasida erkin iqtisodiy hududlarga jalb etiluvchi investitsiyalarning asosiy yo'nalishlari va samaralari. Erkin bojxona hududlari. Erkin savdo hududlari. Erkin ilmiy – texnik hududlar. Bojxona investitsion moliyaviy imtiyozlari.

7-Mavzu: IQTISODIYOT VA UNING REAL SEKTORINI RIVOJLANTIRISHDA XUSUSIY INVESTITSIYALARNING O„RNI VA AHAMIYATI

Iqtisodiyotning real sektori tushunchasi mazmuni va uning milliy iqtisodiyot rivojidagi ahamiyati. Iqtisodiyotning real sektori tarkibiy tuzilishi va shakllanishi. Xususiy investitsiyalarning mazmuni va mulkiy asoslari. Xususiy mulkning iqtisodiyotning real sektorini rivojlantirishdagi ahamiyati. Xususiy investitsiyalar yordamida iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishning xorij tajribalari. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan islohotlardan ko'zlangan maqsad va uning amalga oshirilishi natijalari.

8-Mavzu: INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA MUHITINING O'RNI

Investitsiya muhiti va unga ta'sir etuvchi omillar. Investitsiyaviy jozibadorlik. Investitsiya muhitini baholash usullari. BERI INDEKSI. O'zbekiston Respublikasida qulay investitsiya muhitini muntazam ravishda yaxshilab borish vazifalari. Investitsiya salohiyati. Mehnat salohiyati. Ishlab chiqarish salohiyati. Texnika-texnologiya salohiyati. Innovatsiya salohiyati. Iste'mol salohiyati. Moliyaviy salohiyat.

9-Mavzu: INVESTITSIYA FAOLIYATIDA KAPITAL QURILISH

Kapital qurilish va kapital qo'yilmalar. Qurilish industriyasi tushunchasi. Qurilish bosqichlari, qurilishda ishlab chiqarishning davomiyligi. Kapital qurilishda loyihalashtirish va tanlovni tashkil etish. Buyurtmachi va pudratchining huquq va majburiyatlari. Qurilish-montaj ishlarining smeta qiymati tarkibi va tuzilishi. Kapital qo'yilmalar samaradorligini baholash. Pudratchining majburiyatlari. Buyurtmachining majburiyatlari.

10-Mavzu: RIVOJLANTIRISH DAVLAT DASTURLARINI SHAKLLANTIRISH VA MOLIYALASHTIRISH

O'zbekiston Respublikasining rivojlantirish davlat dasturi, uning mazmuni, asosiy maqsadi, tamoyillari, shakllantirish tartibi bosqichlari va muddatlari. Muhim investitsiya takliflarining yig'ma ro'yxati asosida investitsiya loyihalari portfelini shakllantirish va tasdiqlash jarayoni. Rivojlantirish davlat dasturlarini amalga oshirish ustidan nazorat. Investitsiya dasturini ishlab chiqish. Iqtisodiyotni rivojlantirishda davlat investitsiya dasturini shakllantirish. Monitoring olib borish bosqichlari. Dasturning davlat monitoringi. Tashqi iqtisodiy aloqalar, investitsiyalar va savdo vazirligi tomonidan monitoring. Investitsion loyihalar ustidan monitoring.

11-Mavzu: INVESTITSIYA LOYIHALARINING MOLIYAVIY VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Investitsiya loyihalari samaradorligini baholashning mohiyati va ahamiyati. Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash usullari.Investitsiyaloyihalarini baholashning oddiy va diskont usullari. Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash usuli.Rasmiy foiz stavkalariqtisodiy samaradorlik. Iqtisodiy samara. Diskontlash konsepsiyasini qo,,llashga asoslangan uslublar. Diskontlash konsepsiyasini qo'llashni ko'zda tutmagan uslublar. Diskontlash usuli. Foiz stavkalarini hisoblashning boshqa usullari. Fiksirlangan foiz stavkasi. Investitsiya loyihalari samaradorligini baholashning mohiyatiInvestitsiya loyihalari samaradorligini baholashning mohiyati. . Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash usullari

12-Mavzu: INVESTITSIYA FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH MANBALARI VA USULLARI.

Investitsiya faoliyatini moliyalashtirish manbalari va ularning tarkibi. Investitsiya faoliyatini moliyalashtirish usullari.Real investitsion loyihalarni moliyalashtirish manbalari. Amortizatsiya ajratmalari investitsiya loyihalarini moliyalashtirishInvestitsiya faoliyatini moliyalashtirish usullari. Sindikatli kreditlas. Loyihaviy moliyalashtirish. Lizing asosida moliyalashtirish. Qimmatli qog'ozlar bozori orqali moliyalashtirish. Korporativ obligatsiyalarning ahamiyati. Venchurli moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyati. Kapital moliyalashtirish manbalari tarkibi

13-Mavzu: INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALAR.

Moliyaviy vositalar, ularning mohiyati, turlari va tasniflanishi. Investitsiyalash ma. Davlat qimmatli qog,,ozlarinbalarini shakllantirishda kapital va ssuda bozorlarining roli.Qimmatli qog'ozlarni joylashtirish evaziga moliyalashtirish manbalarini jalb etish. Fond bozori vositalari. Obligatsiya. Munitsipal. Korporativ obligatsiyalar. O'zbekiston Respublikasining gazna majburiyatlari. Depozit sertifikati. Hosilaviy moliyaviy vositalar. Kapital bozori. Qimmatli qog'ozlar bozori ishtirokchilari. Moliyaviy vositalarning iqtisodiy mohiyati nimada. Moliyaviy vositalarning turlari

14-Mavzu: INVESTITSIYA FAOLIYATINI KREDITLASH.

Xo'jalik yurituvchi sub'ektlar investitsiya faoliyatini kreditlashning ob'ektiv zaruriyati.Investitsiya faoliyatida ipoteka krediti. Kreditni rasmiylashtirish tartibi.Investitsiya faoliyatini kreditlash foiz siyosati.Kreditdan foydalanishi ustidan bank .monitoringi.Korxonaning joriy aktivlari aylanish ko'rsatkichlari.Korxonaning debitorlik

qarzlari ko'rsatkichlari.Korxonaning kreditorlik qarzlari ko'rsatkichlari.Tovar moddiy zahiralari aylanuvchanligi. Qarz va o'z mablag'lari o'rtasidagi nisbat koeffitsiyenti. Xususiy kapital harakatchanlik koeffitsiyenti.Mustaqillik koeffitsiyenti. Joriy aktivlar rentabelligi ko'rsatkichi. Investitsiya faoliyatida ipoteka kreditining mohiyati.Kreditni rasmiylashtirish tartibi.Investitsiya faoliyatini kreditlashda foiz siyosatining ahamiyati.

15-Mavzu: INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHT RISHNING LIZING MEXANIZM.

Lizingning iqtisodiy tabiati, mazmuni va mohiyati.Lizing turlari.Lizing munosabatlarini tashkil etish va amalga oshirish tartibi.Xalqaro moliyaviy lizingning iqtisodiyotni modernizatsiyalashdagi o'rni.Lizing to'lovlari summasini aniqlash. Bevosita lizing. Bevosita lizing. Qaytariladigan lizing.Lizing deganda nimani tushunasiz.Moliyaviy lizingni o'ziga xos xususiyatlari.Operativ lizingdan qanday holatlarda foydalaniladi.Xalqaro amaliyotda lizingni qanday turlari mavjud.Lizing to'grisidalgi qonun qachon qabul qilingan.Lizing to'lovlarini amalga oshirish tartibi.Xalqaro moliyaviy lizingni iqtisodiyotni modernizatsiyalashdagi o'rni.

16-Mavzu: INVESTITSIYA LOYIHALARNI TAYYORLASH.INVESTITSIYA LOYIHALARNI MOLIYAVIY IQTISODIY BAHOLASHNING METODALOGIK ASOSLARI

Iqtisodiy adabiyotlarda, investitsion loyiha-ma'lum maqsadga erishishni ta'minlash uchun qandaydir harakatlar kompleksini amalga oshirish uchun tuzilgan tadbir, faoliyat, ish hisoblanadi.Texnologik asoslanishni sifat tomondan boshlab va loyihalashtirish to'g'risdagi qarorlar qabul qilish darajasi investitsiya samarasiga uni amalga oshirish muddati, ob'ektni loyihadagi smeta qiymati bo'yicha investitsiyalashga qo'proq bog'liqdir

17-Mavzu:INVESTITSIYA LOYIHALRINI MOLIYAVIY-IQTISODIY BAHOLASHNING ASOSIY USULLARI

Iqtisodiyotning bozor munosabatlariga o'tishidan avval kapital qo'yilmalar va yangi texnikaning mutloq va solishtirma iqtisodiy samaradorligi usullari keng qo'llangan. Ularga investitsiyalar ob'ektini yaratish va amalga oshirish natijasida olish mumkin bo'lgan halq xo'jaligi samarasi ko'rsatkichi asos qilib olingan. *Mutloq iqtisodiy samaradorlik* foydaning (tannarxning pasayishi va b.) unga sabab bo'lgan potensial qo'yilmalarga nisbati sifatida hisob-kitob qilinadi.

18-Mavzu:INVESTITSIYA LOYIHASINING BIZNES REJASI RAQOBATLASHUVCHI INVESTITSIYA LOYIHALARNI BAHOLASH

Hozirgi paytda xorijiy, shuningdek, mamlakatimiz amaliyotida foydalanilayotganbir qator usullarni ikkita asosiy guruhga birlashtirish mumkin. Birinchi guruhni investitsiya loyihalarni baholashning statik usullari (ba'zida oddiy yoki an'anaviy deb ham ataladi) tashkil qiladi: konsepsiya, diskontlashdan, jumladan, kapitalga foyda me'yori (o'rtacha, hisob-kitob yoki yillik)investitsiyalarning o'zini qoplash muddati, zararsizlik nuqtasini topish va boshqalardan foydalanishni ko'zda tutmaydigan usullar. Ikkinchi guruh so joriy qiymat (sof keltirilgan qiymat) usuli, ichki foydalilik (daromadlilik) me'yori, diskontlangan o'zini qoplash davri, investitsiyalar rentabelligi, annuitet kabi diskontlashdan foydalanishga asoslangan dinamik usullar kiradi.

19-Mavzu:TEXNIK TAHLIL.EKALOGIK TAHLI

Loyihani shakllantirish va uning texnik –iqtisodiy asos va moliyaviy makadliligi

baholashning oxirgi tayyorgarlik- (formulirovka)lari:- loyihani moliyaviy-iqtisodiy tomonlarini asoslashga tayyorgarlik ko‘rish hisoblanib, bu qaysiki bu investitsiyaning: texnik, moliyaviy va tijorat tomonlariga bog‘liq bo‘lgan barcha aspektlarini, uning muqobilligini ta’minlashda muammolar va tomonlarini belgilaydi.

20-Mavzu:LOYIHALARNI EKOLOGIK TAHLIL QILISHNING AHAMIYATI, MOHIYATI VA VAZIFALARI

Hozirgi davr fan-texnika taraqqiyotining jadalligi va insonning tabiatga ta’siri kuchayganligi bilan ajralib turadi. Bu holatni hisobga olgan holda mikro va makro ko‘lamda tuzilayotgan loyihalardan har birining ekologik muvozanatga ta’siri mustaqil ekologik ekspertlar tomonidan baholanishi shart. Agar tijorat loyihalar ekologik muvozanatga salbiy ta’sir etsa, bunday loyihalar moliyalashtirilmaydi. Shu bilan birga davlat tomonidan ekologiyani yaxshilashga qaratilgan notijorat loyihalar ishlab chiqiladi. Bunday loyihalarning asosiy maqsadi foyda olish emas, balki ekologik muvozanatni barqarorlashtirish va aholining salomatligini mustahkamlashdan iborat.

21-Mavzu:LOYIHALARNI IJTIMOIY TAHLIL QILISHNING AHAMIYATI, MOHIYATI VA TARKIBIY QISMLARI

Har qanday loyiha samarali amalga oshirilishi uchun ijtimoiy tahlilning ahamiyati katta. Loyihaning taklif etilayotgan u yoki bu varianti aholining maqsadli guruhi manfaati talablariga javob berishi yoki bermasligini aniqlash ijtimoiy tahlilning vazifasi hisoblanadi. Ijtimoiy tahlil loyiha va u yo‘naltirilgan ijtimoiy guruhning o‘zaro muvofiq kelishini yaxshilash bo‘yicha tadbirlarni taklif etadi. Shuningdek, ijtimoiy tahlil aholi tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan hamda jamoatchilik fikri va qarashlaridagi o‘zgarishlarni rag‘batlantirish yo‘li bilan loyiha maqsadlariga erishishni ta’minlaydigan loyiha strategiyasini belgilaydi.

22-Mavzu:LOYIHALARNI INSTITUTSIONAL TAHLIL QILISHNING MOHIYATI VA VAZIFALARI

Institutsional tahlil loyiha ustida bajariladigan ishlarning eng muhimlaridan biriga aylandi. Investitsiya loyihalar natijalari ko‘p jihatdan tashkiliy tuzilma sifatiga ham bog‘liq. Loyihani amalga oshiruvchi tashkilotlarni o‘rganish ularning boshqaruv imkoniyatlari, shuningdek, markaziy hokimiyatning loyiha uchun mutasaddi bo‘lgan tashkilotlarga yordam berishga qanchalik tayyor ekanliklarini baholashga imkon beradi. Yaxshi shakllanmagan, takomillashmagan boshqaruv tuzilmasiga, malakali mutaxassislar, axborot tizimlari va hokazolarga ega bo‘lmagan tashkilotlar zimmasiga loyihalarni amalga oshirishni topshirish yoki ular taklif etgan loyihalarni moliyalashtirish muvaffaqiyatsizlikka olib kelishi mumkin (yoki hech bo‘lmaganda qo‘shimcha xarajatlarni keltirib chiqaradi).

23-Mavzu:INSTITUTSIONAL TAHLILNI TA’SIR QILUVCHI OMILLAR

Iqtisodiyotni qayta qurish jarayonida ikki muhim institutsional muammo kuzatiladi. Birinchidan, bu mavjud hukumat muassasalarini isloh qilish zarurati, ikkinchidan, eski tuzumda mavjud bo‘lmagan yangi institutlarni tashkil etish. Masalan, sobiq Sovet Ittifoqi respublikalarida bank tizimi, birjalar va boshqa bir qator institutlar mavjud emas edi. Iqtisodiy islohotlar, shubhasiz, ishsizlik va boshqa ijtimoiy muammolarni keltirib chiqaradi. Hususiy sektor va bandlikning boshqa muqobil sohalari ishga tushguniga qadar esa ancha uzilish yuzaga keladi. Shu tufayli o‘tish davri iqtisodiyotida institutsional islohotlar ijtimoiy himoya tizimini yaratish bilan birga bormasa, amalga oshirib bo‘lmaydigan vazifaga aylanadi.

24-Mavzu:INVESTITSIYA LOYIHALARDA NOANIQLIK VA QALTISLIK TAHLIL

Loyiha hali loyiha. Kelajakda u ulkan samarali natija bilan birga juda ko‘p xavf-xatarlarga ham duch kelishi mumkin. Mulkdor o‘z mulkini ma’lum loyihaga investitsiya qo‘yishdan oldin sodir bo‘lishi mumkin bo‘lgan xatarni baholay olishi lozim. Bu esa loyihalarning xatarlilik darajasini baholash va tahlil qilish usullarini ishlab chiqishni taqozo qiladi.

25-Mavzu:INVESTITSIYALARNI LOYIHAVIY MOLIYALASHTIRISH

Loyihani moliyalashtirish – bu investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, bunda loyiha ishlab chiquvchilarning qarzlariga xizmat ko‘rsatish manbai loyiha tomonidan ishlab chiqarilgan pul oqimlari hisoblanadi. Ushbu turdagi investitsiyalarning o‘ziga xos xususiyati shundaki, xarajatlar va daromadlarni baholash loyiha ishtirokchilari o‘rtasida xavf taqsimotini hisobga olgan holda amalga oshiriladi.

26-Mavzu:INNOVATSIYA FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH

“Innovatsiya” tushunchasi (ingl. innovation – kiritilingan yangilik, ixtiro) yangilikka investitsiya kiritish ma’nosida ishlatiladi. Innovatsiya tushunchasi iqtisodiyotga XX asr boshlarida kirib kelgan. Avstraliyalik iqtisodchi olim Y.Shumpeter birinchi marotaba innovatsiyalarga oid masalalarni ko‘rib chiqqan va innovatsion jarayonga to‘liq ta’rif bergan. Iqtisodiy adabiyotlarda “innovatsiya” tushunchasiga ko‘pchilik mualliflar tomonidan turlicha yondoshuvlar keltirilgan.

27-Mavzu:INNOVATSION LOYIHALARNI VENCHURLI MOLIYALASHTIRISH

Zamonaviy ma’noda xususiy biznesni moliyalashtirishning alternativ manbai sifatida venchur kapitali AQShda 50-yillarning o‘rtalarida paydo bo‘lgan. «Venchur kapitali» atamasi zamonaviy biznes amaliyotiga allaqachon kirib kelgan va ushbu hodisa rivojlangan mamlakatlarda katta nisbatlarga ega bo‘lib, texnik va tashkiliy dizaynga ega bo‘ldi. Venchurli kapital ikki xil xususiyatga ega: bir tomondan bu risk va yangi yutuqlarni qo‘lga kiritish uchun urinish, ikkinchi tomondan yo‘qotishni emas, balki kapitalni ko‘paytirish istagi.

28-Mavzu:MAMLAKAT INNOVATSIYA FAOLIYATINI BAHOLASH

Mamlakatning (mintaqaning) raqobatdoshligi va iqtisodiy rivojlanishida innovatsiyalarning ulkan ahamiyatini anglash tobora dolzarb bo‘lib bormoqda. Demografik inqiroz (aholining qisqarishi) va tarkibiy islohotlarni yakunlash tendensiyasiga duch kelgan rivojlangan davlatlar o‘nlab yillar oldin innovatsion salohiyatni rivojlantirishning jadal rivojlanish darajasi qanchalik zarurligini anglab yetdilar, bu esa samaradorlikni tezroq o‘sishiga va iqtisodiyotning tez sur’atlar bilan o‘sishiga imkon beradi.

29-Mavzu:NOMODDIY AKTIVLARGA SAFARBAR ETILADIGAN INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH

Ma’lumki, nomoddiy aktivlarga[1] yo‘naltirilgan investitsiyalar korxonalarning ilmiy-texnik salohiyatini kengaytirishga mo‘ljallangan bo‘lib, mulkchilik huquqiga ega bo‘lmasdan turib, foyda keltiradi. Nomoddiy aktivlar moddiy ko‘rinishga ega bo‘lmagan, xo‘jalik yurituvchi sub’ekti faoliyatida uzoq vaqt (bir yildan ortiq) davomida foydalaniladigan mulk

bo‘lib, bir qancha turlarga bo‘linadi. Iqtisodiy adabiyotlarda va me’yoriy-huquqiy hujjatlarda nomoddiy aktivlarga berilgan ta’riflar deyarli bir xil mazmunni ifodalaydi.

30-Mavzu:INVESTITSIYA RISKLARI VA ULARNI PASAYTIRISH YO‘LLARI

Investitsion faoliyatda risk – bu investitsiyalarni qisman yoki to‘liq yo‘qotish, kutilgan daromaddan kamroq foyda olish va loyihada ko‘zlangan maqsadlarga erisha olmaslik xataridir. Loyihadan qanchalik ko‘p miqdorda daromad olish taxmin qilinsa, shu qadar yuqori riskli deb e’tirof etiladi. Hozirgi kunda loyiha risklari deganda loyihani amalga oshirish natijasida ko‘zlangan daromadlarning pasayishiga sabab bo‘ladigan vaziyatlar majmuasi tushuniladi.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar.

1. Investitsiyalarning iqtisodiy mazmuni va mohiyati.
2. Investitsiya jarayonlarining mazmuni va asosiy bosqichlari.
3. Investitsiya faoliyati va investitsiya siyosati.
4. Iqtisodiyotni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning roli.
5. Iqtisodiyotning xalqaro integratsiyasida xorijiy investitsiyalarning o’rni va ularning xalqaro harakatini tartibga solish.
6. Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb etishda erkin iqtisodiy hududlarning o’rni.
7. Iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishda xususiy investitsiyalarning o’rni va ahamiyati.
8. Investitsiya faoliyatini rivojlantirishda investitsiya muhitining o’rni.
9. Investitsiya faoliyatida kapital qurilish.
10. Davlat investitsiya dasturi.
11. Investitsiya loyihalarining moliyaviy va iqtisodiy samaradorligini baholash.
12. Investitsiya faoliyatini moliyalashtirish manbalari va usullari.
13. Investitsiyalarni moliyalashtirishda moliyaviy vositalar.
14. Investitsiya faoliyatini kreditlash.
15. Investitsiyalarni moliyalasht rishning lizing mexanizm.
16. Investitsiya loyihalarni tayyorlash.investitsiya loyihalarni moliyaviy iqtisodiy baholashning metodalogik asoslari
17. Investitsiya loyihalrini moliyaviy-iqtisodiy baholashning asosiy usullari
18. Investitsiya loyihasining biznes rejasi raqobatlashuvchi investitsiya loyihalarni baholash
19. Texnik tahlil.Ekalogik tahli
20. Loyihalarni ekologik tahlil qilishning ahamiyati, mohiyati va vazifalari
21. Loyihalarni ijtimoiy tahlil qilishning ahamiyati, mohiyati va tarkibiy qismlari
22. Loyihalarni institutsional tahlil qilishning mohiyati va vazifalari
23. Institutsional tahlilni ta’sir qiluvchi omillar
24. Investitsiya loyihalarda noaniqlik va qaltislik tahlil
25. Investitsiyalarni loyihaviy moliyalashtirish
26. Innovatsiya faoliyatini moliyalashtirish
27. Innovatsion loyihalarni venchurli moliyalashtirish
28. Mamlakat innovatsiya faoliyatini baholash
29. Nomoddiy aktivlarga safarbar etiladigan investitsiyalarni moliyalashtirish
30. Investitsiya risklari va ularni pasaytirish yo‘llari

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Investitsiya va jamg‘arma o‘rtasidagi bog‘liqlik.
2. Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiya faoliyatining mikro va

	makroiqtisodiy ahamiyati. 3. Intellektual investitsiyalarning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi ahamiyati 4. Investitsiya faoliyatining ishtirokchilari, obyekti va subyektlari 5. Investitsiya faoliyati va infratuzilma 6. Investitsiya faoliyatini rivojlantirishning muhim shart-sharoitlari 7. Investitsiya faoliyati rivojlanishining huquqiy asoslari 8. Investitsiya faoliyatini tartibga solishning milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi ahamiyati 9. Iqtisodiyotning real sektoriga investitsiyalarni yo'naltirish 10. O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning ahamiyati 11. Markazlashtirilgan investitsiyalar hisobiga amalga oshiriladigan investitsiya loyihalarining o'ziga xos xususiyatlari 12. Xorijiy investitsiya ishtirokidagi qo'shma korxonalar faoliyati samaradorligini ta'minlash 13. Investitsiya faoliyatini rivojlantirishga foiz siyosatining ta'siri 14. Investitsiya faoliyatini jonlantirishga kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ta'siri 15. Investitsiyalarni jalb etishning jahon tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari. 16. Hududlar iqtisodiy salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan investitsiyalar 17. Investitsiyani davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash masalalari. 18. Iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlariga investitsiya jalb qilishni rivojlantirish. 19. Globalizatsiya jarayonlarining investitsiyani rivojlantirishga ta'siri. 20. Investitsiyalarning samaradorligiga inflyatsiya indeksining ta'siri 21. Investitsiyaning turlari va shakllari 22. Investitsiya faoliyatini muvofiqlashtirish usullari 23. Investorlarning huquq va majburiyatlari 24. Investitsiya muhiti va unga ta'sir etuvchi omillar 25. Investitsiya dasturini shakllantirish va nazorat qilish tartibi 26. Kapital qo'yilmalarni moliyalashtirish tartibi 27. Kapital qurilishda loyihalashtirish va kapital qurilish ishlarini olib borish usullari 28. Investitsiyalarni byudjetdan moliyalashtirish ochish shartlari 29. Lizing operatsiyalarini tashkil etish va lizing to'lovlari summasini aniqlash 30. Investitsiyalarni loyihaviy moliyalashtirish va investitsiya risklarini boshqarishni bilishi va ulardan foydalana olish 31. Investitsiyalarning iqtisodiy mazmuni, turlari, funktsiyalari, ob'ektlari va sub'ektlari 32. Xorijiy investitsiyalarning iqtisodiy mohiyati va iqtisodiyotga jalb qilishning obyektiv zarurligi 33. Investitsiya faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar 34. Investitsiya siyosati, uning mazmuni va iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitidagi 35. xususiyatlari hamda Investitsiya faoliyatini muvofiqlashtirish 36. Investitsiya faoliyatining qonuniy-me'yoriy bazasi 37. O'zbekiston respublikasi davlat investitsiya dasturi 38. Investitsiyalarni moliyalashtirish usullar 39. Investitsiyalarni budjetdan moliyalashtirish, kreditlash, lizing, forfeyting, investitsiyalarni loyihaviy moliyalashtirish 40. Kapital qurilish va "qurilish industriya"si to'g'risida
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • investitsiya va innovatsiyalarni moxiyati va zarurligi, investitsiya va innovatsiyalarni nazariy jixatlari, investitsiya va innovatsiyalarni iktisodiy samaradorligi xakida tasavvurga ega bulishi; • loyixani moliyaviy, texnik iktisodiy taxdil kilish, investitsion risklar tushunchalarini va investitsion manbalardan foydalanish usul va yullarini bilishi va ulardan fondalana olishi; • innovatsion yondoshuv tamoyillarini shakllantirish, investitsion jarayonlarga

	innovatsiyalarni kiritish usullari borasida kunikmalariga ega bulishi kerak.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • electron va tarqatma materiallar;
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1.Toshkent moliya instituti Sh.Shayakubov, b.ochilov "Investitsiya va innovatsiyalar" fanidan uslubiy ko'rsatma Toshkent-2022 2. Zoyirov L.S, Asamxodjayeva Sh.Sh, Yunusova S.B. Investitsiya. Darslik. – T.: Iqtisod-moliya, 2019. – 652 b. 3. Nasirov E.I., Asamxodjayeva Sh.Sh. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish. Darslik. – T.: Iqtisod-moliya, 2020. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 1.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 15.10.2022 yildagi 606-son O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining "respublika hududlarida innovatsiya va investitsiya faoliyatini jadallashtirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori 2.Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti a.u. burxanov, sh.x. mo'minov, x.x. xudoyqulov investitsiya va innovatsiyalar toshkent – 2021 3. Xujamkulov D.Yu., Ismailov D.A. Investitsiya loyihalarini boshqarish. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2019. 296 b. **Axborot manbalari (saytlar):** www.cbu.uz; www.bis.org; www.ecb.eu ; www.bank.uz; www.uba.uz
7.	Fan dasturi SamDUKF kengashining 2021-yil "28" 08 dagi 1 -son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar**: Ibragimova N.Z– SamDUKF, "Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot" kafedrasi assistenti
9.	**Taqrizchilar:** Sh.S.Sharifov – SamDU. Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrasi dotsenti PhD (tashqi) S.Maxmudov – SamDUKF, "Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot" kafedra assistenti (ichki)